

ПРОФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИНИНГ АХБОРОТ ТАҲЛИЛ ФАОЛИЯТИНИНГ АМАЛИЙ АҲАМИЯТИ ВА ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ

*Ички ишлар Вазирлиги Академияси 207-гурух
курсанти **Умаров Камол Комилжон ўгли***

*Ilmiy rahbar – podpolkovnik
Shoumarov Ziyoviddin Shamsiddinovich,
Huquqbuzarliklar profilaktikasi kafedrasi katta
o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada Ichki ishlar organlarining axborot tahlil faoliyati, uning bugungi kundagi ahamiyati, profilaktika inspektorlarining ish faoliyatini tashkil etishda axborot tahlil faoliyatiga kunlik ish rejalarni tizimli tashkil etish hamda bajarilgan ishlarni tahlil etish faoliyati, profilaktik ishlarni amalga oshirishda chora tadbirlar rejasi, profilaktika inspektorlarining axborot-tahlil etish faoliyatini tayyorlash tartibi hamda xorij tajribasi asosida o‘rganish, ushbu tajribalar asosida ish samaradorligini oshirish bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: huquqbuzarlik, profilaktika, axborot, ma’lumotlar, xorij tajriba, fuqorolik jamiyati, demokratiya

ПРАКТИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОФИЛАКТИЧЕСКОГО ИНСПЕКТОРА

Аннотация: В этом состоянии информационно-аналитический анализ внутренних органов, а значит, и сегодняшний день, информационно-аналитический анализ организации работы профилактических инспекторов и систематическая организация ежедневных планов работы, анализ выполненной работы, план управления и осуществление профилактической работы, анализ информации профилактических инспекторов службы, порядок проведения обучающих мероприятий и обучения на основе зарубежного опыта, повышение эффективности работы на основе этого опыта.

Ключевые слова: правонарушение, профилактика, информация, данные, зарубежный опыт, гражданское общество, демократия

PRACTICAL SIGNIFICANCE AND FOREIGN EXPERIENCE OF THE INFORMATION ANALYSIS ACTIVITY OF THE PREVENTIVE INSPECTOR

Annotation: In this state, the information-analytical analysis of the internal organs, which means the present day, the informational-analytical analysis of the work

organization of prophylactic inspectors and the systematic organization of daily work plans, the analysis of completed work, the management plan and the implementation of preventive work, the analysis of information of preventive inspectors slujby, pryadok provedeniya obuchayushchikh meropriyatiy i obucheniya na osnove zarubejnogo opyta, povyshenie effektivnosti raboty na osnove etogo opyta.

Key words: offense, prevention, information, data, foreign experience, civil society, democracy

XXI asr – axborot va axborot технологиялари asridir. Bugungi kunda axborotdan foydalanuvchilar doirasida kengayib, u nafaqat anʻanaviy isteʼmolchilar, yaʼni axborot-taʼhlil markazlari, ommaviy axborot vositalari, xavfsizlik idoralarining, balki jamiyat aʼzolarining ham manfaatlari obʼyektiga aylanmoqda. «Axborot jamiyati»ni shakllantirish jaraʼni yuz bermokda va axborot haʼtimsizlikning tarkibiy qismiga aylanib bormokda. Jamiyatni axborotlashtirish orqali axborot oqimlarini boshqarish tizimlarida hamda siyosiy qarorlarning qabul qilinishini axborot-taʼhliлий taʼminlash mexanizmi sifati uzgariklariga erishilmoqda.

«rqlar kʻrilmayotganligi» kʻrsatib ʻutilgan. ʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 26 martdagi «Jamoat xavfsizligini taʼminlash va jinoyatchilikka qarshi kurashish sohasidagi Ichki Ishlar Organlarini faoliyatini sifati jihatdan yangi bosqichga kʻtarish chora tadbirlari tʻgrisida»gi PF-6196 sonli farmoni; Ichki ishlar organlari faoliyatini tashkil etishning mutlaqo yangi mexanizmlari etib quyidagilar belgilandi: har bir mahalla, oila va шахs kesimida jinoyatchilikning sabablari aniqlash va ularni bartaraf etish orqali 7 huquqbuzarliklarning oldini olish va jinoyatchilikka qarshi kurashishga oid muammolarini bevosita joylarning ʻzida hal etish; hududlarda jinoyatchilik ahvolidan kelib chiqib, har bir tuman, шахar va mahallalarni toifalarga ajratish hamda hokimliklar, sektorlar va jamoatchilik bilan hamkorlikda «jinoiat ʻchoqlari»ni bartaraf etish borasida uchun barcha zarur kuch va vositalarni jalb qilish; «respublika—viloyat — tuman — mahalla» tizimi asosida yahlit boshqaruv va uzlaksiz nazorat qilish mexanizmlarini joriy etish, ichki ishlar va boshqa davlat organlarining jamoat xavfsizligini taʼminlash borasidagi faoliyatini samarali muvofiqlashtirish orqali mamlakatimizda tinchlik va barqarorlikni taʼminlash; ichki ishlar organlari xodimlarining zamonaviy kiefasini yaratish, ularning masʼuliyati va kasbiy salohiyatini oshirish, jinoyatchilikning yangi kʻrinishlariga qarshi kurashish uchun zarur kʻnikmalarini shakllantirish hamda sohani tʻliq raqamlashtirishga erishish. Profilaktika inspektorlari masofadan turib murojaat yuborish va uni kʻrib chiqish jaraʼnini kuzatib boriish, aholi bilan ʻzaro tezkor mulokotni ʻlga kʻyish, profilaktika inspektorlari va sektor rahbarlari faoliyatiga baʼo boriish imkonini beruvchi «Smart mahalla» axborot dasturi ishlab chiqilganligi

маълумот учун қабул қилинди. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 2018 йил 27 июль кунини жинойтчиликни барвақт олдини олиш борасидаги ишларнинг бугунги ҳолати, бу борада ички ишлар органлари ва бошқа давлат идораларининг масъулиятини янада ошириш, тизимда мавжуд муаммо ва камчиликларни бартараф этиш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилишида “Ички ишлар органларининг таҳлилий-ҳуқуқий ва прагнозлаш фаолияти бугунги кун талабларига жавоб бермайди. Шунини инобатга олган ҳолда, тегишли мутасаддилар томонидан ички ишлар органларининг бошқарув, тизимли таҳлил, прагноз ва назорат 8 йўналишларидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш бўйича чоратадбирлари ишлаб чиқишлари лозим” деб таъкидлаб ўтилган.

Ахборот иши тушунчаси ахборот ҳужжатини тайёрлаш топшириғини олган таҳлилчи-тадқиқотчи томонидан бажариладиган фаолият турларини қамраб олади. Ахборот ишини самарали ташкиллаштириш ва юритиш учун муаммо (объект)га таҳлилий баҳо беришда асос бўлиб хизмат қиладиган мазкур ишнинг тамойиллари, босқичлари ҳамда ўрганилаётган асосий омилларга эътибор бериш лозим бўлади. Ахборотларни қайта ишлаш йиғилган маълумотларни тартиблаштириш, тизимлаштириш, кўриб чиқиш ва шарҳлаш учун ихчамлаштириш мақсадида амалга оширилади. Бошқача айтганда, у шунақанги шаклга келтириладики, бунда мавжуд маълумотлар “тилга кириб гапира бошлайди Ахборот-таҳлил бўлинмалар Вазирлик ва республика олий таълим муассасалари билан ҳамкорликда ички ишлар органларининг тезкор-хизмат фаолиятига нисбатан аҳолининг муносабатини ўрганиш ва криминоген вазиятнинг ўзгариши бўйича истиқболларини белгилаш борасида ижтимоий ва криминологик тадқиқотларни ўтказди. Бу мақсадда: 1. Ички ишлар органлари тезкор-хизмат фаолиятига оид тадқиқотлар мавзуларини белгилайди ва уларни ўтказиш учун буюртмалар тайёрлайди; 2. Тадқиқотларни ўтказишда бошқа ташкилотларни жалб этиш 47 мақсадида асосланган таклифларни ички ишлар органи раҳбарига киритади; 3. Ўтказилаётган тадқиқотларни назорат қилади ҳамда бошқа соҳавий хизматларни жалб этилишини таъминлайди; 4. Вазирлик олий таълим муассасалари билан ҳамкорликда криминоген вазиятнинг ўзгариши бўйича йиллик истиқболини тайёрлайди; 5. Хизмат ҳудудида тезкор вазият ва ички ишлар органлари тезкорхизмат фаолиятига нисбатан аҳоли, давлат ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари ҳамда жамоат ташкилотларининг муносабатини ўрганади; 6. Ижтимоий фикрни ўрганиш натижалари бўйича ички ишлар органи раҳбари учун ахборот-таҳлилий ҳужжатларни тайёрлайди. 7. Криминологик прагноз ва жинойтчиликнинг ўзгаришларига доир истиқболлар асосида жинойтчиликнинг олдини олиш, криминоген омиллар таъсирини камайтириш, шунингдек, тезкор-хизмат фаолиятининг самарадорлигини оширишга қаратилган бўлиши лозим.

Ахборот тизимларининг турли давлатларда турли-туман бўлишига қарамай, таҳлилий ҳужжатларнинг юқори бошқарув органига келиб тушиш механизмини икки турга бўлиш мумкин: 1) марказлашган – бир тармоқли; 2) марказлашмаган – кўп тармоқли. Биринчи турга, яъни марказлашган тизимга яққол мисол АҚШ амалиётидир. Ушбу тизимнинг ўзига хос жиҳати шундаки, давлат бошлиғи сиёсий қарорларни қабул қилиш учун зарур бўлган энг муҳим ахборотни битта тармоқ – Миллий хавфсизлик кенгаши (МХК) орқали олади. АҚШ МХКда ташқи сиёсий муаммолар билан шуғулланишга алоқадор бўлган барча идоралар ўз вакилларига эга. МХКга АҚШ Давлат департаменти, разведка ташкилотлари, 71 Федерал қидирув бюроси, вазирлик ва идоралардан турли мазмун ва йўналишдаги кўп миқдордаги ахборотлар етказиб берилади. Бироқ президентга МХКда умумлаштирилган ва ҳажми имкон қадар қисқартирилган ҳолда олдиндан жамоавий равишда муҳокама қилинган якуний таҳлилий ҳужжат тақдим этилади.

Давлат миқёсидаги қарорларнинг қабул қилинишини таъминлашга хизмат қилувчи мазкур жараёнда турли тармоқлар орқали мамлакатнинг миллий манфаатларига мувофиқ келувчи, шахсий, идоравий ва бошқа манфаатлардан ҳоли бўлган ҳолис ахборот етказилишини таъминлаш муҳимдир. XX асрнинг 60-йилларида америкалик тадқиқотчи Ч.Тилленинг ишлари таъсирида таҳлилчилар томонларнинг маълум вазият доирасидаги муносабатларини шакллантирувчи воқеаларнинг интенсивлик даражаси ва такрорланишига эътибор қаратишди. Қарорлар қабул қилишнинг гуруҳий услублари сиёсий таҳлилнинг муҳим услубларидан бири ҳисобланади. Уларнинг аҳамияти бир эмас, балки бир нечта экспертларнинг таҳлил жараёнларида фойдаланиш имконияти билан белгиланади. Бу иш пухта ташкил этилган ҳолда вазият таҳлили, ишлаб чиқилган прогнозлар ва қабул қилинувчи сиёсий қарорлар сифатини сезиларли даражада яхшилаш имконини беради. Бунда гуруҳий экспертиза ўтказишда фойдаланиладиган услублар омили муҳим аҳамият касб этади, чунки улардан фойдаланилмаса, гуруҳий экспертиза натижалари унча юқори бўлмаслиги мумкин. «Ақлий ҳужум» услуби. «Брейнстеминг» ёки «ақлий ҳужум» юзма-юз экспертизанинг энг машҳур психологик услуби ҳисобланади. У XX асрнинг 50-йилларида ишлаб чиқилган. Шунини таъкидлаш лозимки, «ақлий ҳужум»ни ўтказишда гуруҳий фикрлаш ҳодисасини эътиборга олиш лозим. И.Янис гуруҳий фикрлашга «ягона гуруҳга тўла бирлашган одамларнинг фикрлаш услуби» деб таъриф берган. Бу гуруҳда ҳамфикрликка интилиш ҳаракатларнинг эҳтимол тутилган вариантларига тўғри баҳо беришга қараганда муҳимроқдир. «Фокус-гуруҳ» услуби. Бу услуб1 жамоатчилик фикрини ўзгартириш воситаси сифатида кенг тарқалган. Одатда, 8-12 кишидан иборат

бўлган мақсадли кичик репрезентатив гуруҳ муайян мавзу бўйича қизғин мунозараларда иштирок этади. Гуруҳ махсус тайёргарликдан ўтган интервьюер раҳбарлигида бир қанча тизимга солинган масалаларни муҳокама қилади. Мазкур услуб комплекс муаммолар бўйича муҳим ахборотни аниқлаш имконини беради.

Давлат бошқаруви маданиятининг даражаси қанча юқори бўлса, ахборотни олувчи ва таҳлил этувчи тузилмалар ўртасидаги алоқа ҳам шунчалик мустаҳкам бўлади. Бу мунтазам равишда баҳолаш, таҳлил этиш ва тегишли тузилмаларга тақдим этиш учун ахборотни топиш борасида аниқ вазифалар қўйишда намоён бўлади. Ахборотни топувчи ва қайта ишловчилар ҳамда давлат аҳамиятига молик қарорлар қабул қилувчи сиёсий раҳбарият ўртасидаги муносабатлар жуда мураккаб бўлади. Агар соғлом ахборот тизими йўналиши бўйича юқори раҳбариятга холис ва мамлакат миллий манфаатларига мос келувчи шахсий ёки гуруҳий манфаатлардан ҳоли ахборот тақдим этилса ва давлат раҳбарияти эса ўз навбатида унга асосланиб қарор чиқарса, бундай ҳолатни мукамал деб айтиш мумкин. 38 Ғарб давлатлари – АҚШ, Германия, Франция ва бошқалар шу мақсад йўлида интилишмоқда

Ўтган давр мобайнида мамлакатда тинчлик ва осойишталикни таъминлаш, жамоат тартибини сақлашнинг мутлақо янги механизмларини жорий этиш ҳамда аҳолида шахсий хавфсизлик ҳиссини шакллантириш борасида тизимли ва самарали режалар ишлаб чиқилди ҳамда чора-тадбирлар амалга оширилди, шунингдек, мазкур фаолиятни тартибга солувчи норматив ҳуқуқий база «Халқ манфаатларига хизмат қилиш» олижаноб ғояси асосида тубдан қайта кўриб чиқилди. Бугунги кунда амалиётда кўриб гувоҳи бўляпмизки, ички ишлар органларида ахборот таҳлил ва режалаштириш фаолияти ички ишлар органлари фаолиятининг асосий негизини ташкил этади. Бундан кўринадики ички ишлар органларининг ахборотларни йиғиш, таҳлил қилиш ва таҳлил натижаларига кўра келгуси даврдаги фаолиятини тизимли равишда режалаштириб боришга кенг йўл очади деб бемалол айта оламиз. Шунингдек ахборотларни таҳлил қилиш ва режалаштириш орқали ички ишлар органлари ходимлари ўзларига юклатилган вазифаларини ҳал этиш кетма-кетлигини белгилаш, кадрлар, молиявий, моддий-техника ва бошқа ресурслар билан бир меъёردа таъминлаш, куч ва воситалардан самарали фойдаланишга эришишга эришади ва ахборотларни таҳлил қилиш ва режалаштириш фаолиятини такомиллаштириш орқали ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатдан янада такомиллаштириш мақсадини кўзда тутди.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xoliqov.A Pedagogik mahorat. Toshkent, —Tafakkur bo`stoni, 2011 y
2. Медведев И.Ф. Концепция самообразования: основные понятия и структура // Инновационные проекты и программы в образовании. 2013. № 3. – С.42 – 46
3. Watson J. Blended learning: The convergence of online and face – to – face education. – Vienna: North American Council for Online Learning, 2008. – 16 p. 4. Atamuratova.T va b. Mutaxassislik fanlarni o`qitish metodikasi. T.,Yangi asr avlodi. 2008. -180 b. Po`latova.P.M. Maxsus pedogogika. T.:G`afur G`ulom, 2005.-223 b
5. Хашимова С. On some features of teaching foreign language for students of non-philological areas at the initial stage. – 2019. – Евразийское Научное Объединение. – С. 334-338.
6. Hashimova, S. A., & Nasirova, S. A. (2021). FEATURES OF FORMING OF ANIMATED NOUNS WITH THE AFFIXES IN MODERN CHINESE LANGUAGE. Journal of Central Asian Social Studies, 2(04), 1-10
7. Nasirova, S. A. (2020). CONCEPTS OF 中国 梦想" CHINESE DREAM" AND 类 命运 共同 " COMMUNITY OF THE ONE FATE OF HUMANITY"—A LINGUISTIC AREA. Journal of Central Asian Social Studies, 1(01), 05-14. International scientific-practical conference on the topic of “Problems and perspectives of modern technology in teaching foreign languages” VOLUME 2 | SPECIAL ISSUE 20 ISSN 2181-1784 SJIF 2022: 5.947 | ASI Factor = 1.7 591 w February 2022 www.oriens.uz
8. Abdullaevna, N. S. (2020). Lexical-semantic and cognitive specifics of political discourse (based on Si Jinping's speeches). ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 10(5), 1086-1092.
9. Nasirova, S. A., Hashimova, S. A., & Rikhsieva, G. S. (2021). THE INFLUENCE OF THE POLITICAL SYSTEM OF CHINA ON THE FORMATION OF SOCIAL AND POLITICAL TERMINOLOGY. Journal of Central Asian Social Studies